

Jachthuis Sint Hubertus

in oorspronkelijke staat hersteld

In deze artikelenreeks beschrijft *Roofs* de meest bijzondere daken die momenteel worden uitgevoerd. Welk dak wordt het Dak van het Jaar 2015?

In dit artikel een uitgebreide beschrijving van de restauratie van het dak van het Jachthuis Sint Hubertus.

Het monumentale Jachthuis Sint Hubertus, dat tussen 1915-1920 in opdracht van Helene Kröller-Müller door de bekende architect H.P. Berlage is ontworpen en gebouwd, is volledig gerestaureerd. Naast een minutieuze restauratie van het interieur en de gevel, is ook nieuwe leien dakbedekking aangebracht en ook is het loodwerk vernieuwd. De voorbereiding en uitvoering van deze omvangrijke dakrenovatie was een intensieve klus voor alle betrokken partijen.

Oorspronkelijk ontworpen als het buitenverblijf van het echtpaar Kröller-Müller, geldt het gebouw op de Hoge Veluwe inmiddels als een van Nederlands meest markante monumenten. Het ontwerp is geïnspireerd op het Engelse *countryhouse* en is een prachtig voorbeeld van de kenmerkende stijl van de beroemde architect. Uitzonderlijk is, dat Berlage ook verantwoordelijk was voor het interieur en de omgeving van het gebouw, waardoor het geldt als Berlages enige *Gesammetkunstwerk*. Het pand is nu bijna een eeuw oud en de afgelopen jaren heeft het Rijksvastgoedbedrijf werk gemaakt van de restauratie van o.a. het leien loodwerk, de technische installaties, het metsel- en voegwerk, het tegelwerk en het schilderwerk. De werkzaamheden begonnen in 2012 en zijn eind 2014 afgerond.

In oorspronkelijke staat

Het omvangrijke project werd in twee fases uitgevoerd. Het lood- en leienwerk was een belangrijk onderdeel van de werkzaamheden, van de dakbedekking, traptreden, balkonafwerkingen en muurafdekplaten. Er is in het voortraject veel tijd en energie geïnvesteerd in het overleg tussen het Rijksvastgoedbedrijf, architectenbureau Fritz uit Bussum en de diverse specialisten. Het architectenbureau is gespecialiseerd in de restauratie van monumentale panden. Projectleider Marjella Prins vertelt dat het architectenbureau zich tot taak heeft gesteld eraan bij te dragen dat waardevolle, bestaande architectuur blijft bestaan. "Het dak van het Jachthuis Sint Hubertus is in de

loop der jaren al een aantal maal voorzien van een nieuwe dakbedekking," vertelt ze. "Het monumentale pand is inmiddels aan het derde dak toe. Bij de eerdere renovaties is het oorspronkelijke ontwerp van Berlage enigszins veronachtzaamd, dit wilde men met deze restauratie herstellen, daarnaast was ook de levensduur van het grootste deel van de leienbedekking verstreken."

Prins: "Van het oorspronkelijke ontwerp zijn geen tekeningen meer bewaard gebleven, daarom was het overgebleven fotomateriaal van het oorspronkelijke pand een zeer belangrijke informatiebron om de oorspronkelijke bedoelingen van Berlage ter achterhalen. Door nauwkeurige bestudering van de foto's kon het leienwerk en de wijze van detailleren worden achterhaald. Het was de bedoeling in het pand in de oorspronkelijke staat te herstellen, maar technisch moest het dak natuurlijk worden uitgevoerd volgens de momenteel geldende eisen. De doelstelling was de technische staat van het dak zodanig te verbeteren, dat de levensduur van het dak weer met zo'n 100 jaar zou worden verlengd. Daarom werd bijvoorbeeld onder de leien dakbedekking voor extra zekerheid een dampopen, waterdichte folie toegepast en ook zijn verschillende details op een andere manier uitgevoerd dan destijds. Hiertoe hebben we gedurende het gehele proces nauw overleg gevoerd met zowel de leverancier als de leidekker."

Zoektocht naar de juiste lei

"Dit is het eerste leien dak dat Berlage ontwierp, waarschijnlijk omdat zijn opdrachtgever, mevrouw Kröller-Müller, daar expliciet om vroeg," vertelt Prins. "Het is zelfs het enige leien dak van Berlage en mede daarom is dit een bijzonder gebouw. Om het ontwerp recht te doen en de bouwkundige staat van het dak voor langere tijd weer te zekeren, is op zoek gegaan naar een leistein die zowel beschikte over de gewenste kwaliteit als de gewenste kwaliteit. Het architectenbureau kwam hierdoor in contact met leverancier Lei Import."

Directeur Johanna Gruijthuisen van de leverancier vertelt: "Bij de oorspronkelijke bouw is waarschijnlijk een leisteen uit Frankrijk of Oost-Duitsland toegepast en er moest gezocht worden naar een leisteen met dezelfde uitstraling en een hoogwaardige kwaliteit. Uiteindelijk is gekozen voor een lei uit de Cwt-y-groeve in Wales. Wij zijn bekend met deze groeve en wisten dus dat een goede kwaliteit zou worden geleverd. Alle groeven waar wij mee werken brengen de leien onder CE op de markt. Dat is geen kwaliteitskeurmerk: er is een grote bandbreedte in de geleverde kwaliteit, daarom laten wij in voorkomende gevallen de leien aanvullend testen. De kwaliteit van de lei wordt enerzijds visueel vastgesteld, anderzijds hebben we de samenstelling van het gesteente laten onderzoeken door een laboratorium van de Universiteit van Gent. Zo werd uitgesloten dat er bijvoorbeeld (oxiderend) ijzer of carbonaat in het gesteente aanwezig was en konden we de levensduur van de lei garanderen. De groeve geeft op deze natuurleien een schriftelijke garantie van 100 jaar."

De toegepaste lei heeft volgens Prins waarschijnlijk niet helemaal dezelfde kleur zoals Berlage die oorspronkelijk heeft toegepast. De toegepaste lei is blauwgrijs van kleur, destijds is waarschijnlijk een iets bruinere lei op het dak aangebracht. Bij levering van de leien hebben zowel de leverancier als de architect en de leidekker de levering gekeurd. De details zoals bijvoorbeeld de muurafdekplaten werden in Wales tot op de millimeter nauwkeurig nagemaakt.

Verschillende leilengtes

De uitvoering vond vervolgens eveneens in nauw overleg plaats. Leidekkerbedrijf Jobse bv is een zeer ervaren partij in de markt die vele aansprekende referentieprojecten heeft uitgevoerd. Toch was dit ook voor Jobse bv een bijzondere klus. De leien werden op de bouwplaats door de leidekker zoals gebruikelijk op dikte gesorteerd. Gebruikelijk is de leien op dik en dun te sorteren, maar de leidekkers van Jobse bv hebben de leien zelfs op vier dikten gesorteerd zodat de uitstraling van het dak zou worden geoptimaliseerd.

Ook is gebruik gemaakt van verschillende lengtes leien. Dit had te maken met de horizontale belijning van het dak. "De horizontale belijning loopt als één lijn door over het gehele gebouw, ongeacht de verschillende dakhellingen," vertelt bedrijfsleider Robert de Hamer van het leidekkerbedrijf. De voorgeschreven overlappen moesten daar vanzelfsprekend wel bij worden aangehouden. Aan de hand van de oude foto's hebben we het oorspronkelijk aantal toegepaste leilagen bepaald. Dat betekent dat we ten opzichte van de bestaande situatie het aantal lagen in de hoogte hebben teruggebracht. We hebben de leien vervolgens vanaf de middenlaag aangebracht, terwijl we steeds van beneden naar boven werkten."

figers die in de kleur van de natuurlei zelf waren uitgevoerd zodat ze een fraai geheel vormen met het dakvlak.

Vakmanschap

De dakrenovatie van het Jachthuis Sint Hubertus is een fraai voorbeeld van een werk waarbij ouderwets vakmanschap werd gecombineerd met nieuwe technieken en voorschriften. Het monument is op deze manier in de oude luister hersteld en door het herstel van fouten uit het verleden is het dak van dit monumentale gebouw voor langere tijd weer technisch in orde. Al met al is door vakwerk van alle betrokken partijen een fraai resultaat gerealiseerd waar het bijzondere ontwerp van Berlage mee recht wordt gedaan. ●

Het leidekkerbedrijf kreeg te maken met een aantal bijzondere details, die bepalend waren voor de esthetische uitstraling van het dak. Denk hierbij aan de doorgedekte killen en de fraaie hoekkeperafwerkingen. Tevens zijn ook de loodafwerkingen mooi gedetailleerd: de afmetingen zijn door Berlage prachtig afgestemd op het lijnenspel en de maatvoering van het leien dak, hier is met deze dakrenovatie recht aan gedaan. Onderzoek van het fotomateriaal wees tevens uit dat oorspronkelijk ook leihaken zijn toegepast, naast beves-

DAKRENOVATIE JACHTHUIS SINT HUBERTUS

- OPDRACHTGEVER: RIJKSVASTGOEDBEDRIJF
- ARCHITECT: ARCHITECTENBUREAU FRITZ TE BUSSUM
- BOUWKUNDIG AANNEMER: AANNEMINGSBEDRIJF NICO DE BONT TE VUGHT
- LEIDEKKERBEDRIJF: JOBSE BV TE MIDDELBURG
- LEVERANCIER NATUURLEIEN: LEI IMPORT TE MAASBRACHT

ZIE OOK WWW.DAKVANHETJAAR.NL. HIER VINDT U TEVENS MEER FOTO'S VAN DIT PROJECT EN DE EERDERE PROJECT-BESCHRIJVINGEN. VOLG ONS OP @DAKVANHETJAAR EN LIKE DE FACEBOOKPAGINA DAK VAN HET JAAR.